



Naročnina za celo leto K 2.—. — Posamezna številka velja 3 krajcarje. — Naročnina se tudi na pol leta plačuje in se mora poslati v naprej. — Cena oznanil je za 1 stran K 32.—, $\frac{1}{2}$ strani K 16.—, $\frac{1}{4}$ strani K 8.—, $\frac{1}{8}$ strani K 4.—, $\frac{1}{16}$ strani K 2.—, $\frac{1}{32}$ strani K 1.—. — Pri večkratnem oznanilu je cena posebno znižana. — Za oznanila (insetate) uredništvo in upravnništvo ni odgovorno. — Uredništvo in upravnništvo je v Ptuj v gledališkem poslopju. — Štajerc izhaja vsaki drugi petek, datiran z dnevom naslednje nedelje. — Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj. — Rokopisi se ne vračajo in se morajo najdalje do ponedeljka pred izdajo dotične številke vposlati.

Stev. 15.

V Ptuj v nedeljo dne 23. julija 1905.

VI. letnik.

Vabilo na naročbo in opomin.

Naprednjake in naše somišlenike uljudno vabimo na novo naročbo, stare naročnike pa prosimo, da ob pravem času ponovijo naročnino in zaostalo plačajo, da pošiljanje ne preneha in da dobe vse številke.

„Štajerc“

velja za na dom z pošiljanjem po pošti: za celo leto K 2.—, za pol leta K 1.—. Posamezna številka stane samo 6 vinarjev.

Naroča se lahko z vsakim dnevom in se mora naročnina takoj na upravnništvo vposlati, drugače se ne oziramo na dotično naročilo. Kdo še lista ne pozna, pošlje se mu en list na ogled.

Upravnništvo „Štajerca.“

„Svoji k svojim.“

„Kdor je pravi prijatelj človeštva, ta ne more biti sebičnejš.“
Herder.

Da so takozvani voditelji slovenskega ljudstva do skrajnosti sebični, to je stara resnica, a naše ljudstvo tega v lastno svojo škodo noče verjeti!

Ubogo, zaslepljeno ljudstvo, od spredi in od zadaj te lovijo v svoje zanjke, od spredi in od zadaj ti nastavlja svojo limanico, ti pa tavaš kakor v temi tem zanjkam, tem limanicam nasproti! Je li ti po tem takem čuditi, da se v njih ujameš, da jih njih obtičiš?

Nihče te ne opominja, nihče te ne svari pred tvojimi hinavskimi voditelji, ki te zasledujejo, kakor lovec zasleduje divjačino.

Kako spretni pa so ti lovci — voditelji v izkoriščevanju ljudstva in kako znajo svoje namene prikriti, to hočemo koliko toliko s temi vrstami pojasniti.

Pred nekoliko leti ni vedel na celém Slovenskem nobenen kmet, kaj je konzum.

V zadnjih letih pa se je podučil prav temeljito o tem!

V to ali drugo faro poslal se je mlad, neizkušen kaplan, kateri je trgal morda sebi in pa svojim roditeljem na ljubo lepo število let hlače po šolskih klopih, poslal se, da bi — duše pasel. Pa kaj je takemu mlademu gospodeku mar za duše izročeni mu — ovčic?

Cel čas svojega življenja moral je biti pokoren, moral se upogniti željam družih, sedaj pa, sedaj si misli, da je prišel vendar enkrat čas, ko bode on ukazoval, o n z drugimi tako postopal, kakor se je ravnalo do sedaj ž njim.

Verska brezbržnost ljudstva mu takoj poruši tiste nade, katere je znabiti — rečemo in pišemo z n a b i t i — gojil v bogoslovnici, poruši mu upanje, da bi zamogel izza prižnice uplivati tako na ljudstvo, kakor je njegova vroča želja. In ker toraj na duševnem polju ne zamore nastopati napram ljudstvu tako, kakor bi on rad, spravi se na drugo polje, povspe se, rečimo na — gospodarstveno stališče!

Da, kar se tiče plačil in gmotnih teženj, v teh je, si misli tak gospodek, kmet najbolj občutljiv in s tem je zadel seveda v cilj!

„Svoji k svojim“ zakliče kar naenkrat ljudstvu, „držimo skupaj, ker nas je rodila kmečka mati, kaj nam treba gospode, kaj mestjanov in tržanov? Blago, ki nam prodaje trgovec, to si lahko naročimo sami

in „profit“, katerega vtakne on v žep, lahko imamo brez truda sami!“

In ljudstvo mu verjame, znabiti zopet iz brezbriznosti, znabiti v sled vere, misleč si, da človek, kateri zna sklicati vsako jutro neskončnega, večnega Boga, stvarnika nebes in zemlje, na oltar, gotovo tudi zna, kako se mora kupovati in prodajati blago, da se doseže tem večji „profit“!

In ustanovi se takozvana kmečka trgovina, ustanovi se farški konzum! Nakupi se — seveda navadno od židov — najslabejše blago, „ker je bolj po ceni“, nastavi se navadno takoj konzumni direktor, kaki faliran komij in ta in gospod kaplan sedaj gospodarita po geslu „svoji k svojim“, to je — tvoji (namreč denarji) k mojim!

Da ne bi cela stvar že preveč za časa začela smrdeti kmetom, povabi se navadno uže pri ustanovitvi take kmečke trgovine kaki „kmečki“ državni ali deželni poslanec in ta kliče in miče in vabi ljudstvo naj vplača koliko mogoče visoke deleže, češ, temveč bo denarja, temveč bo po ceni blaga, temveč bo „profita“! In ljudstvo njim vsem verjame in se da zapeljati.

Gospodek kaplan, gospod deželni ali državni „kmečki“ poslanec — do sedaj so vsaj na Spodnjem Štajerskem ti vrlini zgolj farški bratci — ti gospodje ne vložijo niti ne krajcarja kot delež v svoj farški konzum! Zakaj le neki ne? — — —

Toda kmak kmalu sprevidi zakaj ne.

„Profit“, kateri se je obljuboval pri ustanovitvi take farške trgovine, svitla zvezda z nebeso, ki se je obečevala pri utvoritvi „kmetijskega društva“, noče in noče priti, ne, polagoma začnejo pajki presti mreže po predalih farške grajzlarije, gospod „direktor“ kar nankrat znikne, gospodje v farovžu si metejo na tihem roke, od vsega veličastnega društva ni ostalo ničesar družega, kakor ogromna svota dolgov, nakopičenih po svitem geslu „svoji k svojim“!

In kam je prišel denar? Morda v tvoje žepe ubogi kmet? Ne, nikdar ne! Pač pa je začel rasti farškim gospodom od prvega dne farškega konzuma trebušček in farška „gospodična“ morala je po preteku vsakega leta iti par mesecev — v toplice, da si je pridobila tam zopet svojo prejšno nežno, šibko zunajnost!

In kdo bode poplačal vse te dolgove? Plačalo jih bodeš ljudstvo — samo! In druge posledice?

Ljudstvo, le pomisli, da ne le samo s teboj tvoji takozvani voditelji ne ravnajo tako brezvestno, ne, s teboj vred uničijo in oškodujejo tudi druge! Ne meneč se za trgovca, ki biva v tem ali drugem kraju ne meneč se za njegovo famijlo, za njegovo ženo in njega nedolžne otroke, ne meneč se za njegovo vestno delo ustanovijo tako trgovino! Ker razmetavajo blago — seveda na ljudske stroške — škodujejo vsaj začasno trgovcu in če ta ne stoji na dobrih nogah ga — uničijo! In to je tem brezvestnejšem vse eno je li ta trgovec Nemec ali Slovenec, to jih ne briga! Kaj ne, to je „svoji k svojim“? —

Brez izjeme vsi konzumi, koliko smo še jih sedaj na Spodnjem Štajerskem imeli, so imeli gori opisano preteklost, imajo to opisano bodočnost.

In ljudstvo je sprevidelo samo, sprevideli pa to tudi takozvani njegovi voditelji, da tako ne more iti naprej. Ljudstvo je obrnilo farškim trgovinom hrbet, ne mara jih več!

In kaj so si iztuhtali sedaj in to v najnovejšem času „voditelji“ ljudstva.

„Svoji k svojim“ je zopet njih geslo! Skoraj vsakem mestu, skoraj v vsakem trgu naselil se je takozvani narodni trgovec. Po vseh slovenskih listih ima priobčena svoja naznanila, svoje inserate in glavi vsacega takega razglasa, polnega lastne svete hvale blišče z debelimi črkami natiskane besede „Svoji k svojim.“

Ljudstvo, to je nov „švindel“, ki je uprizorjen na v nebovpijoči način. Za vsako takozvano trgovino tičijo zopet sami kutarji, tičijo prvaki slovenskega ljudstva.

Posojilnica navadno postreže zopet kakemu faršanemu komiju z denarjem, postreže mu z ljudskim premoženjem.

S tvojim denarjem ljudstvo delujejo takozvani narodne trgovine, s tvojim denarjem kupujejo in prodajajo blago, seveda v svoj prvaški korist, te pa v škodo! „Svoji k svojim“, kličejo ti gospodje in te vabijo zopet v take trgovine — s tvojim denarjem!

Ljudstvo, „svoji k svojim“ se je glasilo in glasilo geslo prvaških konzumarjev in videlo si ljudstvo, kam in kako daleč so te privedli ti konzumi ali pa še bodeš videlo, kako daleč te bodejo spravili „svoji k svojim“ glasi se zopet geslo takozvanih narodnih trgovin, kaj misliš ljudstvo, ali so te novejše zanjke, to nove limanice nastavljene tebi v korist?

O, slepo, nespametno bi bilo ljudstvo, ako bi verjelo, da ti hočejo tvoji voditelji, tvoji prvaki zopetnim zaščitjem zlorabljenih besed „svoji k svojim“ kaj dobrega, ko pa vendar moraš sprevideti, kako si sami!

Po geslu „svoji k svojim“ nakopičilo si je stotero in stotero tvojih dušnih pastirjev ogromno premoženje, zapustivši je svojim farškim gospodičinam in farški deci, kateri so bili ti gospodje samo stric po „geslu „svoji k svojim“ naložili so si tvoji prvaki drago nam ljudstvo milijone v svojih posojilnicah in ravno to geslo je, ki ti ga vedno in vedno molijo pred nos kliče ti: „Tega se okleni“!

Ponudil je nekoč neki oče svojemu fantu lep rubeče jagodo in velik kos kruha, rekoč mu: Kateri ti je ljubše, tisto vzami. Ako vzameš jagodo, ne bodeš dobil kruha, ako vzameš kruh, ne dobiš jagode. In deček je lastno posegel po jagodi, ne meneč se zato, da je potem moral stradati celi dan.

Ljudstvo, ti si enako temu dečku, a lepa rubeča jagoda pa, ponujena ti od tvojih takozvanih voditeljev od tvojih dušnih pastirjev in prvakov, ta jagoda je njih toli hvalisano geslo „svoji k svojim“! Ljudstvo, pazabi na tvoj razum, pazabi na tvoj obstanek!

in poseži po tej jagodi in tudi tebi bo treba stradati! —

Ljudstvo, „svoji k svojim“ so bili nešteti tvoji konzumi, „svoji k svojim“ so vse takozvane narodne trgovine, „svoji k svojim“ tvoji grabežljivi farji in dohtarji, „svoji k svojim“ takozvani cvet in ponos slovenskega naroda.

Odvetnik, ki ubogi kmetici noče zastonj zmanjati niti ne denarja (ali ni res ptujski gospod dohtar prvak?), odvetnik, kateri je postal iz ubogega kmečkega študenta v teku par desetletij milijoner (ali ni res celjski odličnjak?) tak odvetnik, da, da, ta je krasen cvet slovenskega narodnega gibanja na podlagi milo nam donečih besed „svoji k svojim!“

Sto in stokrat poštenjši je tujec, ki živi s trudopolnim delom med tujim ljudstvom, kazoč mu, kako ljubi on svoj narod!

Duhovnik, kateri na mesto, da bi skrbel za dušni blagor svojih faranov, noč in dan misli le na to, kako bi si napolnil svoj žep iz premoženja svojega lastnega ljudstva, tak duhovnik, to je vzor istih, ki vedno kriče „svoji k svojim!“

Da, ljudstvo, zares: „svoji k svojim“, toda v drugem pomenu!

Naprednjaki, držite skupaj, zaupajte le tistim, ki so zares vaši, ki so naprednega mišljenja, tedaj še le vam je upati boljših dnevor, katere nam zakriva temna bodočnost! Ljudstvo, odpri vendarle enkrat svoje oči, spoznaj svoje prave prijatelje, tedaj še le ti je upati, da se izogneš globokemu prepadu, ki ti grozi na takozvani narodni podlagi pod plapoločo zastavo hujskajočih sebičnežev, kojih usta vedno in vedno povdarjajo in kriče „svoji k svojim“, med tem ko duša nima niti pojma o pomenu teh besed!

Dobrodelni zavodi v mestah in pomanjkanje delavcev na deželi.

Skoraj nerazumno in neverjetno je, da se nikakava poravnava ne more narediti, v mestah ljudje ne najdejo dela, na deželi pa manjka povsod delavnih močij. Med tem ko se po mestah jih toliko za slabo plačane službe oglasi, je že v okolici mesta skoraj nemogoče delavce za poljska dela dobiti. Delavci raje glad in zimo v mestu trpe, predno da bi na deželi v službo stopili, katera jih ne bi samo varovala glada in zime ampak jim tudi bolj obilno hrano in zdravejšo stanovanje dajala, ja katera jim celo pripomore, da si lahko kaj krajcarjev za stare dni prihranijo.

Pogledamo si pa nasledke, ki jih povzročuje to pomanjkanje delavskih močij v mesta za državo razvidimo sledeče:

Na deželi, celo v bližini velikih mest, opešava obdelovanje, ker ni, kdo bi delal tako, da posestva, ki so preje 20—30 oseb lahko redila, skoraj eno malo famlijo ne zamorejo primerno rediti, blagostanje pojema, davki rasejo in kmet mora zabrediti v dolgo. Kjer je bilo pred 20 ali 30 leti zlato

klasje, kjer se je mnogo krompirja, repe i. t. d. dobivalo, tamkaj vidimo sedaj mlad gozd ali slab travnik. Kmet z svojo famlijo ne more celega posestva sam obdelavati. Družina ga je zapustila, v mestu si baje več zasluži, da celo otroci šli so v mesto, ta študirat ta se uči kake obrtnije, oče in mati pa naj sama delata na polju. Ker drugih poslov ni za dobiti opravljata pač koliko moreta, drugo pa pustita in zanamajata. Na travnikih najdemo krtjake polne mra-velj, tu in tam začne grmovje rasti, o gnojenju travnika ni di duha ne sluha. Povsod manjka rok, ki bi krtjake poravnale, grmovje izsekale in travnike pridno gnojile. Te roke, ki bi tukaj lahko pridno delale prosijo raje v mestu za milodar ali čakajo na delo. Kmet na takem travniku pokosi, kaj je dobrega, nazadnje se več ne splati in kmalu zgleda nekdanji travnik kakor v starodavnih časih, oboraščen z grmovjem in goščavo. Ker po takem ima kmet manje krme, mora tudi manje živine imeti, hlevi, v katerih je bilo prej do 30 lepih krav, ste sedaj morebiti 2 kravici, kjer je bilo prej do 7 čilih konjev, žalostno pobeša sedaj staro kljuse pri praznem seniku glavo. Velika kmetska posestva šla so rakovo pot, rodovitne njive leže neobdelane. Kdo je temu kriv? Ne kmet, ne dragi delavci; pomanjkanje delavnih močij je to povročilo, na deželi ga ni toliko ljudij, da bi zamogli vse primerno obdelavati, v mestah jih pa je toliko brez dela in zaslužka, da skoraj glada pomirajo.

Po mestah pa si tarejo glave, kaj da naj naredijo, da bodo ljudje imeli zaslužek, kako da naj za vsakega kos kruha pripravijo, kateremo od glada kruli želodec. Velike vsote daruje mesto, bogataši in celo dežela za take siromake. Kdo pa je vreden podpore? Ta ki je lačen ali ta ki je siromak. Res siromaku in revežu vzamejo večkrat postopači, ki bi lahko delali, darila, vedno kričijo da so lačni, ponujaj jim pa delo, zginejo ko kafra. Že zelo jim mora sila peti, če za kratek čas delajo in tedaj delajo tako, da je vsak rad, če spet grejo in delo zapustijo. Starček, revež, ki ne more delati, ne dobi darila, ker neve tako manevrirati, ko ti se dela boječi fakini. Pa nekaj družega je v mestah. Tja prihaja vedno več delavcev a mestu jih potrebuje vedno manj kjer je preje 100 delavcev delalo, opravlja to delo bolje in hitreje sedaj ena mašina. Poglejmo si zidarje. Po letu imajo v mestu sicer dobro plačo, po zimi pa nič in tedaj je umevno, če toliko ljudij v mesto glad trpi po zimi. Pa raje stradajo, raje prenašajo zimo kakor bi šli na deželo službe in dela iskat.

Da kmetovalci ne dobijo delavcev, krivi so tudi dobrodelni zavodi po mestah. Tukaj najdemo zavode, ki zastonj poiščejo službe takim, ki nimajo zaslužka, seveda samo službe po mestah. Bi ti zavodi službe na deželi takim prositeljim priporočali in če nebi hoteli službe na deželi jim za vselej pomoč odvzeli, bilo bi cako boljše. Tako pa pride kak postopač vsak teden tarnat, da nima službe, da glad trpi in do zavoda dobi malo podporo. Če pa tudi ni postopač,